

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№16 (1974) 12 МАМЫР 2025 ЖЫЛ

ҚазҰУ-да Қытай университеттерінің II көрмесі өтті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қытайда білім алу және қытай тілі емтиханы (HSK)» тақырыбындағы II Қытай университеттерінің көрмесі өтті. Ауқымды іс-шараны Халықаралық қытай тілі тест орталығы мен ҚазҰУ бірлесіп ұйымдастырды.

мамандарды жұмысқа шақырды.

Көрменің ашылу салтанатына ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, Алматыдағы ҚХР Бас консулдығының білім жөніндегі

консулы Хуан Сяоминь, Қытай тілін тестілеу орталығы директорының орынбасары Лю Сяо Лонг, Қытай университеттерінің өкілдері, оқытушы-профессорлар құрамы мен білім алушы жастар қатысты.

Шарада ҚазҰУ басшысы Жансейіт Түймебаев сөз сөйлеп, бүгінгі іс-шараның маңыздылығына тоқталды.

«Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өз сөзінде: «Қытай – біз үшін тату көрші ғана емес, жақын досымыз әрі сенімді серіктесіміз. Бүгінде берік достыққа негізделген қазақ-қытай қарым-қатынасы бұрын-соңды болмаған қарқынмен дамып келе жатыр», – деп атап өткен болатын.

Жалғасы 2-бетте

Түркі әлемі географтары бас қосты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде түркі әлемі географтарының II халықаралық конгресі өтті. Екі күнге жалғасқан ауқымды іс-шарада қатысушылар жаһандық экологиялық мәселелерді талқылап, шешу жолдарын қарастырды.

Конгреске Түркия, Қырғызстан, Әзірбайжан, Түрікменстан және Өзбекстаннан келген 200-ден астам ғалым мен сарапшы-экологтар, белгілі географтар, оқытушылар мен жас зерттеушілер қатысты.

Жиында ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев табиғи ресурстарды сақтауда балама энергия көздерін пайдалануға ерекше мән берілуі қажет екенін атап өтті. «Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев: «Қазіргі жағдайда экология және климаттың өзгеруімен күрес саласындағы ынтымақтастықтың өзектілігі арта түсті. Климаттың сын-қатерлерін жалғыз еңсеру мүмкін емес», – деп атап

өткен болатын. Климаттың өзгеруі, урбанизация, шөлейттену, экожүйенің тұрақсыздығы сияқты мәселелер – бәрімізге ортақ проблема. География ғылымы осы мәселелерді жан-жақты талдауға мүмкіндік береді», – деді ректор.

Түркі әлемі географтарының II халықаралық конгресі барысында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мен Бұхара мемлекеттік педагогикалық институтының ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойды. Келісім аясында қос тарап әлеуметтік, гуманитарлық және жаратылыстану саласы бойынша ортақ жобаларды жүзеге асырады.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Туризмді цифрландыру – маңызды мәселе

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақстандағы цифрлық туризм – 2025» тақырыбындағы халықаралық форум өтті.

Қатысушылар отандық туризм секторын цифрлық трансформациялау, сондай-ақ осы саладағы мемлекет пен бизнестің рөлін арттыру және туристік қызметтерді жетілдіру бойынша

ұсыныстарын айтып, ойларымен бөлісті. Сонымен қатар туризм саласын одан әрі дамытуда жасанды интеллект пен Big Data-ны пайдалану мәселесі де талқыланды.

Ауқымды іс-шараны «Kazakh Tourism» ұлттық компаниясы, «Pana Asia» компаниялар тобы және Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ бірлесіп ұйымдастырды.

Форум жұмысына ҚР туризм және спорт министрінің орынбасары Ержан Еркінбаев, Әл-Фара-

би атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, «Kazakh Tourism» ҰК» АҚ басқарма төрағасының орынбасары Даниел Сержанұлы, «Pana Asia» компаниялар тобының бас директоры Сәуле Жаңабаева, компания мен холдинг басшылары, Ресей, Өзбекстан және өзге де мемлекеттерден келген сарапшылар қатысты. Жиынды ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев ашты.

Жалғасы 2-бетте

3-бет

Академиктің
заманауи
робототехника
ғылымына қосқан үлесі

4-бет

Экономиканы
дамытуға ықпал
ететін зертхана

5-бет

Ғалым-
ұстаз
ұлағаты

Соңы. Басы 1-бетте

Бүгінде ҚазҰУ-да 1440 қытайлық студент білім алады. Сондай-ақ Қытайдың 65 жоғары оқу орнымен әріптестік байланыс орнатылып, ортақ жобалар жүзеге асырылуда. Соңғы екі жылда қытайлық әріптестермен бірлесіп 15-ке жуық ғылыми орталықтар мен зертханалар ашылды. Бүгінгі көрме ҚазҰУ мен Қытай университеттері арасындағы ынтымақтастықты нығайтудың көрінісі», – деді ректор.

Өз кезегінде Алматыдағы ҚХР Бас консулдығының білім жөніндегі консулы Хуан Сюминь технологияны игеру және қытай тілін жетік меңгеру үшін қазақ студенттерін Қытайда білім алуға шақырды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Бейжің шет тілдер университетінің президенті Цзя Вэньцзян бастаған делегациямен кездесу өткізді.

«ҚазҰУ Қытай ЖОО-ларымен тығыз жұмыс істейді. Бізде қытай тілін білетін білікті мамандар жетерлік. Осы тұрғыда қытай тілін оқыту бойынша жұмыстарды бірлесіп дамыта аламыз. Сондай-ақ ортақ ғылыми жобаларды жүзеге асыру қажет. Бейжің шет тілдер университетінің ғалымдарын ҚазҰУ-дың жас зерттеушілеріне жетекшілік етуге шақырамыз», – деді ректор.

Өз кезегінде Бейжің шет

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Саравах Малайзия университетінің вице-канцлері, ректор Ахмад Хата Расит бастаған делегацияны қабылдады.

«Қазіргі таңда білім ордасы Малайзияның сегіз жоғары оқу орнымен тығыз қарым-қатынас орнатқан. Бүгінгі Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға жұмыс сапарыңыз екіжақты серіктестікті арттыруға тың серпін береді деп санаймын. Біз Саравах Малайзия университетімен әріптестік байланысты нығайтуға дайынбыз», – деді ректор.

Өз кезегінде Ахмад Хата Расит ілтипат білдіргені үшін

ҚазҰУ-да Қытай университеттерінің II көрмесі өтті

Ортақ ғылыми жобалар іске асады

тілдер университетінің президенті Цзя Вэньцзян кездесуде айтылған барлық бастамалар

мен жобаларды қолдайтынын айтып, бірқатар ұсыныс-пікірін ортаға салды.

Серіктестікті арттыруға тың серпін

оқу ордасының басшылығына ризашылығын жеткізіп, өзара

серіктестіктің жемісті боларына сенім білдірді.

Тың бастамалардың үйлестірушісі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев «Ұлттық тарихты сақтау мен зерттеудегі фотосуреттің рөлі» тақырыбындағы дөңгелек үстел отырысына қатысты.

Орталық мемлекеттік кино-фотокүжаттар және дыбыс жазбалар архивінде өткен іс-

шара Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Жанай Омаровтың 70 жылдығына арналды.

Шарада ҚазҰУ басшысы Жансейіт Түймебаев сөз сөйлеп, мерейтой иегерін мерейлі жасымен құттықтады. «Жанай Сейітжанұлы – елдің дамуына сүбелі үлес қосқан көрнекті қаламгер-публицист әрі тәжірибелі медиаменеджер. Республикамыздың басқарушы орындарында, беделді ақпарат құралдарында жауапты мін-

деттерді іске асырып, жоғары біліктілікті көрсетті. Қоғам игілігіне бағытталған бастамаларды үйлестіріп, межелі белестерді бағындырды. Жанай Омаровтың ел дамуына қосқан үлесі, мемлекеттік және қоғамдық қызметтегі ерен еңбегі әрдайым жоғары бағаланады», – деді ректор.

Жиын барысында Жанай Омаровтың «Қазақ әдебиеті: фотожеңіре (екінші бөлім) 1980-2020 жылдар» атты фото-

Туризмді цифрландыру – маңызды мәселе

Соңы. Басы 1-бетте

«Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Ұлттық құрылтайдың төртінші отырысында: «Алдымызда Қазақстанды әлем өркениетінің дербес бөлігі ретінде таныту мақсаты тұр. Туристерге әлемдік стандарттарға сай қызмет көрсетілуі керек», – деп атап өткен болатын. Бүкіл әлемде виртуалды турлар, мобильді қосымшалар, цифрлық навигаторлар белсенді қолданылуда. Бұл өз кезегінде мемлекеттің көрікті жерлерін көрсетіп қана қоймай, тарихы мен

мәдениеті туралы толық ақпарат алуға жәрдемдеседі. Осы тұрғыда ҚазҰУ ғалымдары туристерге қажетті «Tourismkaz» мобильді қосымшасын әзірлеп шығарды. Қолданушылар ұялы телефонды пайдалана отырып, 3D турлар арқылы Қазақстанның әсем жерлерін көріп, өзіне қажетті қызметті ала алады», – деді ректор.

Шара соңында отандық туризмді дамытуға бағытталған және перспективалы цифрлық шешімдерді ұсынған стартап жобалардың иегерлері марапатталды.

Коммерцияландыру жұмысы жанданады

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да университет басшысы Жансейіт Түймебаев пен Tus-Holdings Co. компаниясының вице-президенті Фрэнсис Чанг кездесіп, екіжақты серіктестік туралы меморандумға қол қойды.

Келісім аясында тараптар болашақта ғылыми инфрақұрылымды дамыту бойынша бірлесіп жұмыс істейді. Яғни технология және инновация саласында ортақ жобаларды жүзеге асырып, коммерцияландыру жұмысын жандандырады. Аталған жұмыстарды іске асыруда және инновациялық

жобаларды нарыққа шығаруда тараптар бірге екі мемлекеттегі компанияларды жұмылдырады.

«Меморандум аясында бізге арнайы жол картасын әзірлеу қажет. Бұл алдағы уақытта бірлесіп атқаратын жобалар мен бастамаларды айқындайды. Бұдан бөлек, ҚазҰУ базасында Tus-Holdings Co. компаниясының орталығын ашуды ұсынамын. Бұл өз кезегінде холдингтің Қазақстандағы филиалы болады. Осы бөлімше арқылы Қазақстандағы және жақын елдердегі жұмыстарды жүргізуге мол мүмкіндік туады», – деді ректор.

альбомының таныстырылымы өтті. Сондай-ақ ертедегі қазақ халқының және 1990 жылдар-

дағы қазақ әдебиетінің тарихына арналған фотокөрме ұйымдастырылды.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Жұмаділ Байғұншекөв – техника ғылымының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі. Қазіргі таңда Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың «Робототехника және мехатроника» ғылыми білім беру орталығының директоры. Халықаралық және Ресей инженерлер одағының В.Г.Шухов атындағы Алтын медалімен, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрілігінің «Білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісімен, «Парасат» орденімен марапатталған.

«Ai-Gerim» роботының 21 еркіндік дәрежесі бар. Оның басы мен тұлғасы параллель манипуляторлар – триподтар арқылы қозғалысқа келеді. Бұл табиғи адам тәрізді қозғалыстар мен тұрақтылықты қамтамасыз етеді. Әлеуметтік «Ai-Gerim» гуманоид роботын физикалық мүмкіндігі шектеулі жандарды (ФМШЖ) жұмыспен қамтуға жағдай жасауға пайдалануға болады. Бұл жағдайда ФМШЖ үйде отырып Wi-Fi байланысы арқылы «Ai-Gerim» роботын қашықтықтан басқарады. Ал «Ai-Gerim» роботы музейлерде, супермаркеттерде және басқа да қоғамдық

– Мен 1974-77 жылдары Қазақ мемлекеттік университетінде аспирантурада оқып, сол кездегі университет ректоры, академик Өмірбек Арысланұлы Жолдасбековтің ғылыми жетекшілігімен «Механизмдер және машиналар теориясы» мамандығы бойынша 1977 жылы кандидаттық диссертация, ал 1985 жылы докторлық диссертация қорғадым. Кандидаттық диссертациям жоғарғы класты механизмдердің аналитикалық кинематикасына арналса, докторлық диссертациям осы жоғарғы класты механизмдердің синтезі және олардың негізінде жаңа манипуляторларды жасауға арналған, – дейді Жұмаділ Жаңабайұлы. – Механизмдер және машиналар теориясы – қазіргі Индустрия 4.0 концепциясының алдыңғы қатарлы салаларының бірі – робототехниканың негізгі бөлімі. Себебі робототехника механиканың (машиналар механикасының), электрониканың және ақпараттық жүйелердің негізгі принциптерінің басын біріктіретін мехатроника ғылыми саласына жатады. Осындай заманауи робототехника және мехатроника ғылымдарының дамуына сәйкес, біздің Фараби университетінде «Робототехника және мехатроника RoboMech» ғылыми білім беру орталығы құрылып, 2017 жылдың қараша айынан бастап жұмыс істейді. Орталық университетімізде «Робототехникалық жүйелер» мамандығының ашылуына үлес қосып, робототехника және мехатроника салаларында ғылыми зерттеулер жүргізуде. Ғылыми зерттеулер параллель роботтар, RoboMech класты параллель манипуляторлар, гуманоид және жүретін роботтар бағыттары бойынша жүргізілуде.

Жұмаділ ағаның айтуынша, параллель роботтар тұйық кинематикалық тізбектерден тұрады. Сондықтан олардың қазір өндірісте қолданылып жүрген ашық кинематикалық тізбекті антропоморфты (қол тәрізді) роботтарға (мысалы, KUKA, PUMA роботтарына) қарағанда жүк көтергіштігі, позициялау дәлдігі және жылдамдығы жоғары. Орталықта үш тұйық кинематикалық тізбектен (немесе үш «аяқтан») құралған параллель роботтардың-триподтардың жаңа түрлері зерт-

телуде. Бұл триподтарды ауыр салмақты, позициялау дәлдігі жоғары қозғалыс симуляторлары, сынақ қондырғылары, медициналық протездер ретінде пайдалануға болады. Сонымен қатар орталықта парал-

лель DELTA – робот негізінде аддитивті құрылысқа қажетті теңгеруші қондырғы және қатты отынды зымыран қозғалтқышының күш векторын басқару триподы зерттелуде. – RoboMech класты параллель манипуляторларға роботтардың жұмыс істеу мүшелерінің берілген қозғалыстар жасайтын қасиетіне және механизмдердің жетекші буындарының қозғалыс заңдарының берілу қасиетіне иелі параллель манипуляторлар жатады. Сондықтан RoboMech класты параллель манипуляторлардың басқару жүйелері қарапайым, жылдамдықтары жоғары және оларды автоматты машиналарда қолдануға болады. Орталықта цилиндрлік координаталар жүйесінде жұмыс істейтін, екі жүгірткілі және екі жұмыс мүшелері бар RoboMech

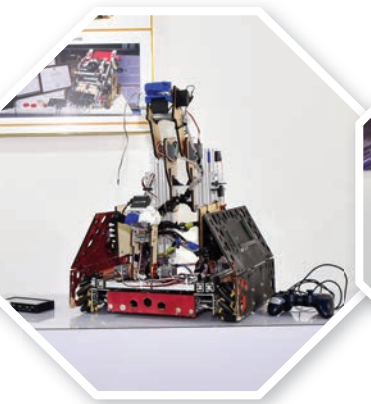
класты параллель манипуляторлар жасалып, зерттелуде. Бұл параллель манипуляторларды суық штампау автоматты желісінде пайдалануға болады. Теориялық тұрғыдан қарайтын болсақ, академик Өмірбек Жолдасбеков ұстазымының осыдан жарты ғасыр бұрынғы жоғарғы класты механизмдерге арналған ғылыми

бағдарламасы қазіргі кезеңде жаңадан дамып келе жатқан параллель роботтар мен манипулятордың бағдарламаларына ұштасып жатыр, – дейді академик. – RoboMech орталығында отандық қашықтан басқарылатын әлеуметтік «Ai-Gerim» гуманоид роботы және алты аяқты жүретін робот (гексапод) әзірленіп, зерттелуде.

орындарда гид, кеңесші, са-тушы және т.б. функцияларды орындайды.

Бүгінде RoboMech орталығында ғылыми зерттеу жұмыстары және PhD докторларын даярлау халықаралық деңгейде жүргізілуде. Орталықтың Америка Құрама Штаттарының Лоуренс технологиялық университетімен (проф. Тарек Собх) және Бриджпорт университетімен (проф. Сарош Пател), Францияның Пуатье университетімен (проф. Мед Амин Лариби), Италияның Калабрия университетімен (проф. Джузеппе Карбоне), Қытайдың Шандон ғылым академиясымен (проф. Ли Циан) тығыз байланысы бар.

Жұмаділ Жаңабайұлы – механизмдер мен машиналар теориясы, мехатроника және робототехника саласындағы белгілі ғалым. Ол RoboMech класты параллель манипуляторлар саласында халықаралық деңгейде жаңа ғылыми бағдарлама қалыптастырды. Бұл оның заманауи робототехника ғылымына қосқан үлесі. Академик IFToMM-ның (Халықаралық машиналар және механизмдер теориясы федерациясының) «Робототехника және мехатроника» Техникалық комитетінің мүшесі. Дрезден техникалық университетінде (Дрезден қ., Германия, 1991 ж.), Мидлсекс университетінде (Лондон қ., Ұлыбритания, 1998-2000 жж.) Ноттингем техникалық университетінде (Ноттингем қ., Ұлыбритания, 2001 ж.) шақырылған профессор қызметін атқарды. 80-ге жуық дүниежүзілік және халықаралық конгрестерде, симпозиумдар мен конференцияларда ғылыми баяндамалар жасады. 400-ден астам ғылыми жұмыстардың, 80 авторлық куәлік пен патенттердің авторы. Оның жетекшілігімен 10 докторлық, 20 кандидаттық және 3 PhD диссертациялар қорғалды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 90 жылдық мерейтойы аясында құрылған Цифрлық картография және қолданбалы геодезия зертханасының зерттеу объектісі ауқымды. Зертхана жетекшісі, PhD доктор, қауымдастырылған профессор, Картография және геоинформатика кафедрасының меңгерушісі Айжан Асылбекованың айтуынша, орталықты құрудағы негізгі мақсат – ел экономикасының аграрлық, құрылыс, тау-кен салаларының міндеттерін шешуге ғылыми тұрғыда университеттік үлес қосу. Осы мақсатты ойдағыдай орындау үшін Картография және геоинформатика кафедрасы ғалымдарының, яғни оқытушы-профессорлық құрам мен білім алушылардың көпжылғы еңбегін, тәжірибесін, жалпы алғанда, жинақталған ғылыми-зерттеу әлеуетін іске асыру көзделіп отыр.

кредиттелген зертхана ашуды көздейді. Өйткені жоба табысты болса, инновациялық нарыққа жол ашылады.

Екіншіден, зертхананы дамыту стратегиясы әлеуетті және болжалды тапсырыс берушілер арасында көрсетілетін қызметтерге қажеттіліктің мониторингі, икемді баға саясатының мүмкіндігі арқылы айқындалады.

Үшіншіден, қызметтер нарығындағы маркетингтік стратегия, ең алдымен, зертхананың теріс имиджін болдырмауға бағытталған. Қызмет түрлері

Экономиканы дамытуға ықпал ететін зертхана

Нақты айтқанда, зертхана қызметі мынадай бағыт бойынша алға қойған міндеттерді шешуге күш салады:

- инженерлік қызметтер;
- ғылыми-зерттеу жобаларына, грант жобалары мен ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламалар бойынша бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру байқауларына қатысу;

- консалтингтік және білім беру қызметтерін көрсету.

Орталық жетекшісінің айтуынша, зертхана қызметінде аталған міндеттерді орындау үшін индикатор ретінде төмендегі бағдарламалар тірек болады:

- ҚР ауыл шаруашылығында ауылшаруашылық өнімдерін өндіру кезінде цифрлық ауыл шаруашылығын дамыту бағдарламасы;

- Геологиялық саланы дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы;

- «Нұрлы жер» тұрғын үй-коммуналдық дамуының 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы;

- ҚР «Нұрлы жол» инфрақұрылымдық дамуының 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

Әрине, зертхана болған соң, оның аясындағы ғылыми-зерттеу жобаларын жүргізу үшін қаржы көзі керек. Орталық жетекшісі Айжан Асылбекқызының айтуынша, зертхана қызметін қаржыландыру мынадай бағыт бойынша жүргізіледі:

- жеке фирмалар мен салалық ұйымдардың қолданбалы зерттеулері мен тапсырыстары;

- гранттық және бағдарла-

малық-нысаналы жобалар шеңберіндегі тапсырыстар; аккредиттелген зертхана шеңберінде ұйымдармен шарттық жұмыстар.

- Қызметті коммерцияландыру міндеттерін ескере отырып, біз сатудың маркетингтік стратегиясын әзірледік. Бұл стратегия көрсетілетін қызмет түрлерінің көлемі мен түрлерін ұлғайтуды діттейді. Ғылыми-қолданбалы зерттеулер мен шарттық жұмыстарға сұранысты арттыра отырып, аккредиттелген зертхана ашуды көздейді. Егер жоба нәтижесі

жақсы шығып, сәтті дамыған жағдайда инновациялық нарыққа шығуға болады, – дейді зертхана жетекшісі, Картография және геоинформатика кафедрасының меңгерушісі Айжан Асылбекова.

Бұған қоса, мамандар мынадай болжамды кіріс көздерін атайды:

- білім алушылар мен инженер-техник жұмысшыларға арналған білік арттыру курстары;
- гранттық жұмыстар негізіндегі қолданбалы зерттеулер;
- салалық жұмыстар шең-

беріндегі ғылыми-қолданбалы зерттеулер;

- аккредиттелген зертхана аясындағы шарттық жұмыстар.

МАРКЕТИНГ ЖӘНЕ САТУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Біріншіден, мақсатты нарықтағы маркетингтік стратегия көрсетілетін қызмет түрлерінің көлемі мен олардың түрлерін ұлғайтуға басымдық береді. Негізгі түпкі мақсат ғылыми-қолданбалы зерттеулер мен шарттық жұмыстарға сұранысты ұлғайту кезінде ак-

реттеліп, алға жылжыған сайын маркетингтік зерттеулерге сұраныс артуы мүмкін.

Төртіншіден, баға белгілеудің маркетингтік стратегиясы аналогы аз қолданбалы зерттеулер мен ғылыми-техникалық қызмет көрсетуді көздейді.

Бесіншіден, маркетингтік стратегияны талдау көрсетілетін қызметті белсенді етуді, тәуекелді есептеу мен болжауды, белгілі бір уақытта талап етілетін қызметтерге баса көңіл бөледі көздейді. Аталған шаруалардың барлығы сәтті жүзеге асып, жақсы нәтиже берсе, мұның өзі үлкен еңбек болмақ.

ЗЕРТХАНАНЫҢ ДАМУ ЖОСПАРЫ МЕН МІНДЕТІ

- Экономиканың агроөнеркәсіптік, құрылыс, мұнай-газ, тау-кен салаларына арналған қолданбалы жұмыстар, сондай-ақ ғылыми-қолданбалы зерттеулерді орындау;

- гранттық және мемлекеттік бюджеттік қаржыландыру шеңберінде қолданбалы жұмыстарды орындау;

- халықаралық жобалар шеңберінде қолданбалы жұмыс түрлерін орындау;
- ғылыми журналдарға мақалалар жариялау үшін ақпарат жинап, оны өңдеу.

Зертхана алдында тұрған міндет-мақсаттарды зертхана қызметкерлері, сонымен бірге қосымша тартылатын персонал жүзеге асырады деген жоспар бар.

ЖАБДЫҚТАУ ЖҰМЫСЫ ЖАЙЫНДА

Негізінен моноблоктар, көшірме жабдығы (МФУ), арнайы жабдықтар мен геодезиялық аспаптарды қамтиды. Сонымен бірге ұшу аппараты (квадрокоптер) DJI Mavic 3 Multispectral GNSS радиоқабылдағышы бар DJI D-RTK 2 High Precision GNSS жылжымалы станциясы, GNSS қабылдағышы және тағы басқа арнайы жабдықтар бар. Мұның бәрі зертхана аясындағы жобаларды орындауға жұмыс істейді.

Қорыта айтқанда, Цифрлық картография және қолданбалы геодезия зертханасының берері мол. Ол жергілікті экономиканы дамытуға қал-қадерінше ықпал етеді деген сенімдеміз.

Гүлзат
НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Біз бұл мақаламыз-
да елімізге белгілі
ғалым, ұлағатты
ұстаз, филология
ғылымының докторы,
профессор
Смағұлова Гүлдархан
Нұрғазықызының 75
жылдық мерейтойы
тұсында ой қозғағалы
отырмыз.

Ғалым-ұстаз ұлағаты

Гүлдархан Нұрғазықызы 1968 жылы ҚазМУ-ға оқуға түсіп, 1973 жылы үздік дипломмен бітіріп шығады. Содан бері, міне, ғылыми және педагогикалық мектептердің игі дәстүрлерін ұстанған қасиетті білім ордасында елу жылдан астам уақыт табан аудармай еңбек етіп келеді.

Университет бітірген соң, жас маман тоқыраудың өліра кезеңіне тап келіп, бірден ғылымға келуге мүмкіндігі болмайды. Алайда ғылым деп соққан жүрегі тыныштық бермей алға жетелейді. Аз уақыттың ішінде ізденімпаздығы мен еңбекқорлығының арқасында ғылымдағы өз орнын ойып тұрып алады. Оның дәлелі – 1993 жылы кандидаттығын, 1999 жылы докторлық еңбегін қорғайды. Зерттеу тақырыбы – қазақ тілін басқа тілдерден, өзге ұлттардан ерекше бөліп көрсететін тұрақты қолданыста жүретін сөз маржандары, ұлт тілінің байлығы болып саналатын фразеология саласы.

1995 ж. доцент, 2001 ж. профессор атағын алады. Кафедра меңгерушісі, факультет деканы, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы диссертациялық кеңестің орынбасары, ғалым хатшысы, мүшесі боп сайланады. Бірнеше мәрте ҚР БжҒМ жариялаған конкурстық жобаларға жетекшілік жасайды. 2007 жылы ҚР «ЖОО-ның үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының иегері атанады.

Қабырғалы қазақ тіл білімінің өркендеуіне бар ғұмырын арнаған қайраткер тұлға, академик Әбдуали Қайдардың мектебінен шыққан ғалым ғылымдағы дәстүр жалғастығын, ұстаз бен шәкірт сыйластығын кейінгі бізге де үлгі етіп дарытты. Бүгінде фразеология саласы бойынша өзіндік мектебін қалыптастырды.

Фразеологизмдердің тұрақтылығы тікелей вариант ұғымына қатысты болғандықтан, оларды жалпы «варианттылық» және «инварианттылық» теориясы тұрғысынан алғаш қарастырып «Фразеологизмдердің варианттылығы» (1996) деген еңбегін жазса, кейін мағыналас тұрақты тіркестердің ұлт мәдениеті ерекшеліктерін танып-білудегі орнының орасан зор екенін «Мағыналас фразеологизмдердің ұлттық-мәдени аспектілері» (1998, 2010) атты монографияларында жан-жақты тереңдете зерттейді.

Ғалымның мұндағы теориялық тұжырымдары кейін «Фразеологизмдердің семантикалық категориялары» (2009, 2017) атты еңбегінде жалғасын табады.

Қазақ фразеологиясының қазіргі даму бағыттарын антропоэзектік тұрғыдан қарастырған «Қазақ фразеологиясы лингвистикалық парадигмаларда» (2010) атты зерттеуінде бейнелі сөз оралымдарының когнитивтік-мәдениеттанымдық ерекшеліктерімен қоса, когнитивтік фразеологияның құрылымдары, оларды фреймдік талдау, дискурстық сипаты сөз етіліп, фразеологизмдердегі лингвоконцептология, этнолингвистика және ұлттық интеллект мәселесі талданды.

Сондай-ақ мәтінтанудың әлемдік мәселелері қозғалып жатқан тұста ғалымның алғашында «Мәтін лингвистикасы» (2002) еңбегі, кейіннен ол толықтырылып, өңделіп «Көркем мәтін лингвистикасы» (2010) деген атпен қайта жарық көреді.

Ғылымда сөздік жасау жұмысы аса ыждағаттылық пен үлкен төзімділікті қажет ететін азапты шаруа. Бұл бейнетті сөздік жасаушылар жақсы біледі. Бұл ретте профессор Г.Смағұлованың лексикографиялық еңбектері өз алдына талдауды қажет етеді. Ғалымның құрастырған атаулы бес сөздігі бар екені ғылыми ортада белгілі. Сол сөздіктер ішінде Г.Смағұлованың «Мағыналас фразеологизмдер сөздігін» (2002) де ерекше атап өткен жөн. Бұл қазақ фразеологизмдерінің тек мағыналас (3000-ға жуық) топтарын қамтыған алғашқы сөздік болып табылады.

Сондай-ақ профессордың Ресейдің М.К.Аммосов атындағы Солтүстік-шығыс федералды университеті мен Солтүстік-шығыс халықтарының тілі мен мәдениеті институтының ғалымдарымен бірігіп шығарған «Көп мағыналы фразеологиялық бірліктердің якутша-орысша және қазақша-орысша сөздігі» (2019) жарық көрді. Сөздіктің құрылымына көз жүгіртсек, қазақ

және якут тілдеріндегі фразеологизмдердің компоненттік құрылысы мен мазмұны жағынан аса бай екені байқалады.

Оның сыртында отандық және шетелдік басылымдарда жарық көрген 500-ден астам ғылыми-әдістемелік жарияланымдардың, бірнеше көмекші оқу құралдары мен типтік оқу бағдарламаларының авторы.

Ғылым да, ғалым да томаға-тұйық дами алмайды. Шетелдік байланыстардың негізінде 2008 жылдан бастап Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дан да бірнеше ғалым ҚХР Орталық ұлттар университетінің (МинЗУ) шақыртуымен дәріс оқи бастайды. Екі университет арасындағы ғылыми байланыстың орнығуында да профессор Г.Смағұлованың үлесі зор. Ондағы еңбегіне орай, 2011 жылы қытай университеті тарапынан ғалымға МинЗУ-дың құрметті профессоры атағы берілді.

Білім-ғылым саласындағы ұзақ жылғы еңбегінің нәтижесінде түрлі марапаттарға да ие болды. Атап айтқанда А.Байтұрсынов атындағы «Саңлақ автор» (2010), Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Ерен еңбегі үшін» (2019), «Ғылымды дамытуға қосқан үлесі үшін» (2024), «Қорқыт ата» атындағы алтын медальмен (2024) марапатталды.

Ғалым-ұстаз еңбекқорлығы, жігерлілігі, табандылығы, тәуекелшілдігі, рухының мықтылығының арқасында қарапайым әйел болмысымен-ақ өз биігін бағындырды деп ойлаймыз. Әрине, бұл айтуға ғана оңай. Осы жетістіктерінің бәріне ол өзінің ақыл-парасаты, білім-білігі, маңдай тер еңбегімен жетті.

Алтынай ТЫМБОЛ,
филология ғылымының
докторы, профессор

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында Алматы қаласындағы №10 жалпы білім беретін мектептің жоғары сынып оқушыларымен Азаматтық құқық, азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының оқытушылары «Ашық диалог» форматында кездесу өткізді. Іс-шараның тақырыбы – «Кәмелетке толмағандарды азаматтық-құқықтық қорғау».

Балалар өз құқығын білуі тиіс

Кәмелетке толмағандардың құқығы мен заңды мүддесін қорғау заңнаманың түрлі салалары, соның ішінде өзіне тән салалық ерекшелігі, азаматтық сала арқылы реттеледі. Кездесуде оқушылар негізгі азаматтық құқық және оның міндеттерімен танысты.

Кәмелетке толмағандарға қатысты белгілі бір жас шектеулер бар. Он төрт жасқа толған адам толық көлемде әрекет қабілеттілігіне ие емес, тек ішінара. Мысалы, олар мәмілені өздері жасай алады, бірақ заңды өкілдерінің келісімімен. Сонымен бірге олар өз табысын, өзге де табысын және өздері құрған зияткерлік меншік құқығының объектілеріне өз бетінше билік етуге, сондай-ақ ұсақ тұрмыстық мәмілелер жасауға құқылы. 14 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар өзінің даму деңгейіне байланысты әрқашан өз әрекеттерінің маңызын түсіне және түсіндіре алмайды. Сондықтан олардың атынан мәмілені заңды өкілдері жасайды. Егер мәміле, мысалы, тұрғын үйдің иесі болып табылатын кәмелетке толмаған баланың мүддесін қозғайтын болса, онда қорғаншылық және қамқоршылық органының келісімі қажет. Кәмелетке толмағанның мүлктік құқықтары «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» кодексіне де бекітілген. Он алты жасқа толмаған адам, егер ол еңбек шарты бойынша жұмыс істесе немесе оның заңды өкілінің келісімімен кәсіпкерлік қызметпен айналысса, кейбір жағдайларда толық қабілетті деп жариялануы мүмкін. Эмансипацияланған кәмелетке толмаған адам ҚР заңнамалық актілерінде жас шегі белгіленген құқық пен міндетті қоспағанда, барлық құқығы мен міндетіне ие.

Бүгінгі таңда мектептерде қорқыту кеңінен таралды. Ол балалардың үйден, мектептен қашуы мен суицидтің теріс статистикасымен байланысты болды. Оның негізгі себептерінің бірі – құрдастарымен оң қарым-қатынастың болмауына қатысты қорлау. ЮНЕСКО мәліметтері бойынша, бүкіл әлемдегі әрбір үшінші оқушы кем дегенде бір жыл бойы физика-

лық зорлық-зомбылыққа ұшырағанын айтады. Ай сайын әрбір үшінші оқушыны қорқытады. Бұл құбылыс тек оқу үлгеріміне ғана емес, сонымен қатар оқушылардың психикалық денсаулығына да қатты әсер етеді.

Кездесуде қорқыту жағдайлары анықталған кезде мектеп әкімшілігіне хабарлау қажет екені айтылды. Өзара түсіністік болмаған жағдайда полицияға немесе сотқа жүгіну керек. Осыған байланысты кәмелетке толмаған «агрессорды» қылмыстық жауапкершілікке ғана емес, сонымен бірге құқық бұзушылыққа байланысты туындауы мүмкін азаматтық жауапкершілікке де тартуға болады.

Кәмелетке толмаған құқық бұзушы сот шешімі бойынша азаматтық-құқықтық жауапкершілікке тартылады. Бұл дегеніміз – егер ол және оның заңды өкілдері жәбірленушіге келтірілген залалды өз еркімен өтеуден бас тартса, онда сотқа шағымдана алады. Азаматтық процесте бұлтартпау, ұстау шаралары және өзге де мәжбүрлеу шаралары көзделмеген. Зардап шеккен кәмелетке толмаған бала және оның заңды өкілі, егер мұндай мәліметтерді таратқан адам оның шындыққа сәйкес келетінін дәлелдемесе, сотта ар-намысына, қадір-қасиетіне немесе іскерлік беделіне нұқсан келтіретін мәліметтерді теріске шығаруды талап етуге құқылы. Баласы 14 жасқа келгенше ата-аналар кәмелетке толмағандар үшін зиянды өтейтінін есте ұстаған жөн.

Жалпы, бұл іс-шара заң факультетінің оқытушыларымен жиі кездесуге ниет білдірген оқушылардың қызығушылығын тудырды. Айта кету керек, мұндай кездесулер заңға және оның орындалуына оң көзқарас қалыптастырады, оқушыларды жағдайды құқық пен мораль тұрғысынан талдауға ынталандырады. Құқықтық мәдениет деңгейінің көтерілуінен балалардың құқықтық санасы, демек, өзін-өзі тануы артады.

Саида АСАНОВА,
PhD докторы, доцент м.а.

Архат АБИКЕНОВ,
з.ғ.к., доцент

OUR GRADUATE

At the origins of the dual degree system

Toibaev Adilet Zhunusovich studied at the Faculty of History of Al-Farabi Kazakh National University from 1999 to 2003, specializing in "History of Kazakhstan". From 2003 to 2005, he pursued a master's degree in "Pedagogy" at the Department of General and Ethnic Pedagogy of the same university. Based on the knowledge acquired during his master's studies, he defended his thesis on "Designing the Content of Historical Education in Secondary School" and graduated with honors.

Adilet Toibaev's career has been closely linked to the education system of the Republic of Kazakhstan. In 2008, he worked as a lecturer at the Department of General and Ethnic Pedagogy at KazNU.

From 2011 to 2017, A.Zh.Toibaev made a significant contribution to the history of the Kazakh State Women's Pedagogical University, becoming one of the pioneers of the dual degree system. In 2013, he traveled to the United States several times to establish a dual degree agreement with the American University of Mississippi. For his contributions, Adilet Zhunusovich was awarded the medal "For Efficiency in Labor Activity".

In 2018, he was appointed Director of the Department of Higher and Postgraduate Education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. In 2022, by order of the Minister of Education and Science, Adilet Toibaev was appointed Chairman of the Science Committee of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

As of September 1, 2023, he has been serving as Chairman of the Committee for Quality Assurance in Science and Higher Education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Alongside his government service, Adilet Zhunusovich is actively engaged in the field of science, being the author of several scientific books and publishing articles included in the Scopus database.

Kairzhan TUREZHANOV

Жизненный путь кандидата филологических наук, доцента кафедры ЮНЕСКО по журналистике и коммуникации КазНУ имени аль-Фараби, шеф-редактора портала «Turaninform.kz», известного филолога-литературоведа и публициста Бауыржана Сабитовича Имангалиева – это история служения обществу, науке и слову. Воспитанный на произведениях классиков казахской литературы, с ранних лет он впитал в себя лучшие традиции, духовные и эстетические идеалы и ценности казахского народа, что отразилось на его жизненном кредо, мировоззрении и отношении к людям, к родной земле.

В 1995 году Б.С. Имангалиев с отличием окончил филологический факультет КазНУ имени аль-Фараби. В 1998 году завершил обучение в университете «Кызылорда-Сейхун» по специальности «Финансы и кредит». В 1999 году успешно защитил кандидатскую диссертацию на тему «Литературно-публицистическое наследие Темирбека Жургенова». На протяжении многих лет Б.С. Имангалиев собирает и анализирует архивные материалы, публикации в СМИ, воспомина-

Педагог с большой буквы

ния современников. Результаты научных исследований по наследию Т.К. Жургенова применяются в учебных курсах вузов и школ по истории казахской литературы, истории Казахстана.

В 1996-2007 годах Б.С.Имангалиев работал старшим преподавателем кафедры казахской литературы в КазНУ имени аль-Фараби. В 2003-2010 годах занимал должности начальника отдела Департамента внутренней политики, руководителя Аппарата акима Бостандыкского района г. Алматы. В 2010 году был назначен проректором по учебно-воспитательной работе Казахского

национального аграрного университета. В 2012-2017 годах работал в качестве директора Пресс-центра, директора Департамента по воспитательной работе и доцента кафедры казахского языка Агротехнического университета имени С.Сейфуллина. В 2017-2018 годах был главным экспертом Департамента по связям с общественностью и секретарем Общественного совета Министерства сельского хозяйства РК. В 2018-2023 годах работал в должности доцента факультета журналистики и политологии Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, заведующим кафедрой в ИПК «Орлеу». С 2023 года занимает должность доцента в КазНУ.

Научные разработки Б.С.Имангалиева оказывают влияние на образование, способствуют обновлению представлений о современном литературоведении и журналистике, углубляют знания о технологиях, применяемых в процессе изучения художественного творчества и работы с информацией. Результаты его исследований применяют-

ся при создании новых учебных курсов. В настоящее время занимается изучением сетевой литературы и сетевой журналистики, применением искусственного интеллекта в художественном творчестве и в СМИ.

Научное и педагогическое наследие Бауыржана Имангалиева представлено более чем 80 работами, среди которых 4 монографии, 4 сборника статей и учебное пособие. Его книги были презентованы в центральных библиотеках гг. Астаны, Алматы и Кызылорды. Он регулярно выступает на международных конференциях в Казахстане и в странах ближнего и дальнего зарубежья. Б.С.Имангалиев является членом Союза журналистов Казахстана, академиком Международной академии информатизации, членом-корреспондентом Академии педагогических наук.

Бауыржан Сабитович Имангалиев – это имя, которое сегодня ассоциируется с четкой гражданской позицией, патриотизмом, с верой в культурную миссию слова. Его путь – пример того, как неиссякаемый интерес к работе, преданность и уважение к национальным и нравственным ценностям могут сосуществовать в одном человеке.

Алуа ТЕМИРБОЛАТ,
д.ф.н., профессор, зав.
кафедрой казахской
литературы и теории
литературы

Локомотив казахстанской семейной психологии

1 мая свой юбилейный день рождения отметит удивительный и разносторонний человек, талантливый ученый и наставник, видная и обаятельная женщина, жена офицера, любящая мама и бабушка — Майра Победовна Кабакова. 55 лет – это дата, заставляющая трепетать каждого, кто приближается к этому важному рубежу своей жизни – этапу мудрости и значительного жизненного опыта. Сегодня искренние слова уважения, восхищения, любви, тёплые поздравления — только о Вас и для Вас, уважаемая Майра Победовна!

Профессор кафедры общей и прикладной психологии КазНУ им. аль-Фараби, канд. психол. наук, профессор психологии, профессор Российской Академии Естествознания, обладатель звания и гранта «Лучший преподаватель вуза 2017 года», выпускница факультета психологии Санкт-Петербургского государственного университета, 1992 г.; основатель научной школы по семейной психологии в КазНУ, Майра Победовна Кабакова, вот уже на протяжении более 30 лет осуществляет свою педагогическую и научно-исследовательскую деятельность.

Свой трудовой путь начала преподавателем кафедры общей психологии КарГУ им. Е.А. Букетова в 1992 г.; в КазНУ работает с 1998 г. – старшим преподавателем кафедры общей, затем этнической и педагогической психологии, в 2004 году защитила кандидатскую диссертацию; 2005-2006 – зав. кафедрой общей психологии; 2006-2009 – докторантура по специальности «Психология», присвоение ученого звания доцента; 2009-2025 – путь от доцента до профессора кафедры общей и прикладной психологии КазНУ.

Все эти годы неутомимая и энергичная Майра Победовна посвятила себя не только науке и творчеству, но и организационной, общественной и невидимой методической работе, пропаганде психологических знаний. Под руководством Кабаковой М.П. впервые в Казахстане была организована и внедрена программа подготовки докторов философии (PhD) по специальности «Психология» на базе КазНУ (2005 г.) с приглашением профессора факультета психологии Мидлсекского университета (Великобритания, Лондон) – Найджела Формана. В 2006-2007 гг. приняла участие в Государственной программе «Культурное наследие». Секция «Психология: Адамзат ақыл-ойының қазынасы», в рамках которой перевела на казахский язык труды классиков мировой психологии (Т. Т. 9). Долгие годы возглавляла методический совет факультета философии и политологии, с 2023 года – председатель подсекции «Психология» РУМС. Ею опубликовано 300 публикаций, в том числе 14 учебных и учебно-методических пособий, 7 монографий, более 15 статей в базе Web of Science, Scopus.

Кабакова М.П. – участник многих международных и национальных социальных проектов UNFPA, по семейной политике: «Национальная телефонная линия доверия для детей и молодежи - 150» (2007-2008 гг.); «Отбасым» (2016-2022 гг.); «Семейный суд» (2018-2019 гг.); «ONEGE» (2019 г.); проект США «Ненасильственные отношения в семье и парах» (2021 г.) и «Коррекция агрессивного поведения в семейных отношениях» (2023 г.) и др.

Много сил и энергии профессор Кабакова М.П. отдает делу подготовки будущих психологов. В своих студентах, магистрантах и докторантах она воспитывает прежде всего стремление быть деятельным. Студенты с нетерпением ждут занятий с любимым преподавателем, на которых учатся не только азам научной психологии, но и проведению экспериментов, созданию благополучной семейной среды и мн.др. Под научным руководством Майры Победовны подготовлены и защищены 1 кандидатская диссертация и 2

диссертации докторов PhD, более 15 магистров психологии. Более 30 студентов и магистрантов стали Победителями республиканских, международных конкурсов НИРС.

Кабакова М.П. обладает достаточной смелостью и новаторством в решении принципиальных и сложных проблем психологической науки. В ней гармонично сочетаются качества пытливого ученого-теоретика и страстного сторонника нового и прогрессивного, способного теоретически осмыслить сравнительный материал и создать свою оригинальную концепцию по актуальным проблемам семейной психологии.

Работая не покладая рук, Майра Победовна задаёт тонус своим коллегам, ученикам, подаёт пример служения науке, казахстанскому обществу. Благодаря своей целеустремленности и необычайной трудоспособности Майра Победовна достигла многого: увлеченная, самодостаточная женщина стала эффективным ученым, опытным педагогом и замечательным наставником. Ее научные труды продолжают оказывать влияние на развитие психологической науки, воодушевляя новое поколение исследователей на поиск новых знаний и решений. Как каждый талантливый человек, Майра Победовна талантлива и успешна во многих сферах человеческой деятельности.

Гульмира КАСЕН,
к.п.н., доцент, кафедра
общей и прикладной
психологии

На факультете географии и природопользования КазНУ имени Аль-Фараби состоялся круглый стол на тему: «Культурное разнообразие в многонациональном обществе: основы единства и согласия» в рамках ЦУР 10. «Сокращение неравенства внутри стран и между ними». Мероприятие было приурочено к 30-летию Ассамблеи народа Казахстана и Дню благодарности.

Диалог культур к юбилею Ассамблеи народа Казахстана

согласия, а также их вкладу в продвижение национальных ценностей. Студенты выразили интерес к практическим примерам взаимодействия различных этнических групп в культурной и образовательной сферах, а также задали вопросы о способах укрепления единства в многонациональном обществе.

Старший преподаватель кафедры «ЮНЕСКО по устойчивому развитию» Зубова О.А. в своём докладе поделилась ценным опытом кафедры в сфере межкультурных и межэтнических взаимодействий. Она отметила, что студенты активно участвуют в культурных инициативах, направленных на укрепление взаимопонимания между народами и сохранение этнических традиций. Примером этого стала студентка, которая с любовью шьёт традиционные русские национальные головные уборы и изготавливает украшения, внося вклад в популяризацию народной культуры. Также на кафедре обучаются магистранты из Афганистана, что создаёт благоприятную почву для живого межкультурного общения и взаимного обогащения. Доклад вызвал живой

интерес у студентов – они активно задавали вопросы, делились своими историями и отмечали, как важно сохранять культурное разнообразие в студенческой среде.

Председатель немецкого этнокультурного объединения «Возрождение» Набокова Л.А. поделилась ценным опытом немецкого общества в Казахстане, акцентируя внимание на важности развития межэтнического согласия и уважения к культурному разнообразию. Она отметила, что интеграция разных этнических групп в Казахстане стала возможной благодаря политике открытости и толерантности, которая укрепила общественное единство. В своём выступлении Набокова Л.А. также поблагодарила казахский народ за доброту и гостеприимство, которые были проявлены в трудные исторические моменты, когда немцы, оказавшиеся в Казахстане, получили поддержку и возможность сохранить свою культуру.

После докладов состоялось активное обсуждение актуальных вопросов в мультикультурном обществе, в ходе которого участники обменялись множеством идей и предложений.

Студенты и преподаватели поделились успешными примерами реализации культурных проектов, направленных на поддержку традиций разных народов. Участники подчеркнули важность подобных инициатив в воспитании взаимопонимания и толерантности среди молодежи. Обсуждение дало возможность не только осмыслить текущие вызовы, но и выработать рекомендации для дальнейшего укрепления общественного согласия.

В завершение круглого стола студенты и гости поделились своими мыслями и впечатлениями по обсуждаемым вопросам. Они выразили интерес к теме межкультурного взаимодействия и затронули важные аспекты, такие как роль молодежи в укреплении межнационального согласия и сохранении культурного наследия. Все участники отметили важность таких мероприятий для развития взаимопонимания и единства среди разных этнических групп, подчеркнув значимость таких встреч для формирования более гармоничного и сплоченного общества.

В конце встречи участники с благодарностью отметили замечательную организацию мероприятия и выразили признательность за возможность собраться в такой теплой и дружеской атмосфере. Все были единодушны в том, что межкультурный диалог – это не просто важная, но и крайне необходимая часть нашей жизни, которая помогает строить мосты между сердцами людей разных культур. Участники выразили надежду, что такие встречи будут продолжаться, ведь именно они создают атмосферу взаимного уважения, дружбы и настоящего согласия в нашем обществе.

Ольга ЗУБОВА,
к.т.н., ст. преподаватель
кафедры ЮНЕСКО по
устойчивому развитию

30-летие уникальной организации

1 марта этого года исполнилось 30 лет со дня подписания Указа об образовании Ассамблеи народа Казахстана – уникального по своей сути общественного института, который вносит неоценимый вклад в укрепление дружбы, взаимоуважения и культурного разнообразия. Это организация была и остается своеобразной моделью согласия и единства казахстанцев. Под эгидой Ассамблеи во всех регионах Казахстана сформированы Советы общественного согласия, Советы матерей, функционирует Совет медиации, Ассоциация предпринимателей, Методический центр инновационных технологий обучения языкам, различные Молодежные центры, а также Клуб журналистов.

Огромное количество проектов реализовано членами Ассамблеи. Например, проект «Мы вместе» по созданию базы данных выдающихся представителей малых этносов; проект по социальному волонтерству «Бірлік»; проект по образовательному волонтерству «Білім»; по-спортивному волонтерству «Тәрбие»; культурно-просветительский проект «Мың бала». Проводятся различные фестивали, конкурс среди представителей рабочих профессий «Еңбек жолы», конкурс публикаций в социальных сетях #TUGAN JER по краеведению и местной топонимике и т.п. Продолжают сниматься и выходить в эфир серии фильма-альманаха «Дорогой мира и согласия», главные роли в котором играют простые люди, знакомя зрителей со своей жизнью, бытом и традициями.

Нельзя не отметить, что Ассамблея всячески поддерживает СМИ этнокультурных объединений. На сегодняшний день регулярно издается на республиканском уровне 11 таких газет, среди самых популярных – корейская газета «Корё ильбо», немецкая газета «Deutsche allgemeine zeitung», русская газета «Былина», курдская газета «Жийна курд», узбекская газета «Адабиёт-санъат», уйгурская газета «Уй-ғуравази» и др. АНК ежегодно проводит творческий конкурс в области этножурналистики «Шаңырақ».

Коллектив факультета журналистики присоединяется к многочисленным поздравлениям и желает Ассамблее народа Казахстана нерушимости и процветания!

Анастасия СКРИПНИКОВА,
PhD, ст. преп. каф. ЮНЕСКО
по журналистике и
коммуникации

Одним из приоритетов Казахстана является сохранение межнационального и межрелигиозного единства. Это постоянно подчёркивает в своих выступлениях Президент Казахстана Касым-Жомарт Кемелевич Токаев.

АНК — основа единства и согласия

Факультет довузовского образования, кафедра языковой и общеобразовательной подготовки иностранцев вносят свой вклад в общую работу и развитие университета. В этом году факультету исполняется 40 лет со дня основания. На факультете учились и учатся студенты-иностранцы из многих стран мира. Они изучают казахский и русский языки, чтобы получить высшее образование на разных факультетах КазНУ. В дальнейшем многие из них работают на совместных предприятиях, укрепляя международное сотрудничество Казахстана с разными странами. Немаловажным для всех иностранцев является то, что в Казахстане присутствует атмосфера мира и дружбы народа Казахстана.

Студенты-иностранцы изучают историю Казахстана, историю взаимоотношений Казахстана с Россией и другими странами. Погружение в реальную жизнь, знакомство с культурным наследием, традициями казахов и других наций,

проживающих в Казахстане, религиозными особенностями формируют у студентов-иностранцев навыки межкультурной коммуникации. В этом году по инициативе декана факультета довузовского образования С.А. Сартаева факультет продолжил работу в здании, где учатся студенты международного факультета, факультета востоковедения КазНУ. У студентов-иностранцев появи-

лась возможность ежедневно общения с казахстанскими студентами, участия во всех мероприятиях этих факультетов. Студентам-иностранцам были созданы все условия для обучения. Потенциал факультета позволяет создать большой ХАБ для обучения иностранцев с использованием всех инноваций. 28 апреля наша кафедра будет проводить международную конференцию в честь юбилея факультета, в которой будут участвовать преподаватели из разных стран и присутствовать студенты-иностранцы.

Конечно, все позитивные преобразования возможны только в мире и согласии. Хочется поздравить всех преподавателей и студентов КазНУ с наступающим праздником 1 мая – Днём единства народа Казахстана, пожелать всем мира и добра.

Елена ИГНАТОВА,
доцент кафедры языковой и
общеобразовательной
подготовки иностранцев ФДО

Химия және химиялық технология факультетінің Физикалық химия, катализ және мұнай-химия кафедрасында мектеп оқушыларына арналған Ашық есік күні өтті.

Зертханалармен ОНЛАЙН ТАНЫСТЫ

Физикалық химия, катализ және мұнайхимия кафедрасының академиялық ұтқырлық бағдарламасы, студенттік өмір және жұмысқа орналасу мүмкіндіктері туралы мағлұматтар берілді. Ашық есік күнінің практикалық бөлігінде мектеп оқушылары онлайн тікелей трансляция форматында факультеттің және кафедраның ғылыми зертханаларымен танысты. Атап айтқанда онлайн форматта «Farabi Chem Science» заманауи кластеріне кіретін мына ғылыми зертханалардың: «Аналитикалық химия және қоршаған орта зертханасы», «Электрохимиялық

өндіріс технологиясы зертханасы», «Мұнайхимия зертханасы», «Химия-медициналық зертханасы», «Нәзік органикалық синтездеу зертханасы», «Перспективалық материалдар мен технологиялар зертханасы», «Жоғары дәлдіктегі материалдарды диагностикалау зертханасының» ғылыми бағыты мен жетістіктері жайында айтылды. Іс-шара барысында мектеп оқушылары мамандарға сұрақ қойып, жауап алды.

Назым СМАҒҰЛОВА,
Физикалық химия,
катализ және мұнайхимия
кафедрасының доценті

Біздің ұлылығымыз, зейнетіміз бен әсемдігіміз – формамызда емес, акциденциялық қасиеттерімізде.

IQ stars: үздіктер шеруі – болашаққа сенім

ҚазҰУ-дың тарих факультетінің үздік студенттері халықаралық компания тарапынан шәкіртақыға ие болды. Қазақстан тарихы кафедрасының 1-курс білім алушылары, атап айтқанда «6B02205» білім беру бағдарламасы бойынша оқып жатқан студенттер ғылыми-зерттеу жұмыстарына белсенді қатысып, жыл сайын дәстүрлі түрде өтетін «Фараби әлемі» халықаралық конференциясында жүлделі орындарға ие болды. Студенттердің бұл жетістігі жоғары бағаланып, халықаралық серіктестер тарапынан лайықты қолдау тапты.

Аталған іс-шара аясында Қытай Халық Республикасының ірі логистикалық ұйымдарының бірі – «Shandong Hi-Speed Qilu Eurasia Railway Logistics Co., Ltd» компаниясы белсенді және дарынды 10 студентке жалпы сомасы 500 мың теңге (әр студентке 50 мың теңге) көлемінде бір реттік шәкіртақы тағайындады. Бұл шәкіртақы компанияның Алматы қалалық бөлімшесінің бас директоры Люй Цзюньфэн мырза мен маркетинг бойынша директоры әрі бас директордың көмекшісі Айжан Әбішева ханымның тікелей бас-тамасымен табысталды.

Іс-шара «IQ Stars: үздіктер шеруі» деп аталып, білім мен ғылым жолында алға ұмтылған жастардың еңбегін ұлықтауға арналды. Бұл жастарға шабыт сыйлайтын, рух беретін әрі алдағы қадамдарын сенімді басуға себеп болатын маңызды мәдени-ғылыми оқиға болды. Іс-шара барысында сөз алған тарих факультетінің деканы, тарих ғылымының докторы, профессор Досбол Байғонақов шәкіртақы иелерін шын жүректен құттықтады. «Студенттерге қолдау көрсету – ұлттың болашағына

салынған инвестиция. Бүгінгі таңда сіздердің білім мен ғылым жолындағы табыстарыңыз тек өз жетістіктеріңіз ғана емес, еліміздің интеллектуалдық әлеуетінің көрінісі. Бұл екі ел арасындағы білім және ғылым саласындағы сенімді серіктестіктің айғағы», – деді профессор.

Қазақстан тарихы кафедрасының меңгерушісі, академик Берекет Кәрібаев өз сөзінде бұл шараның маңызына тоқталып, жас ғалымдарға үлкен сенім артатынын жеткізді: «Ғылым жолында нақты нәтижеге жету үшін табандылық пен еңбек қажет. Халықаралық компаниялардың осындай қолдау көрсетуі олардың жастарға, білімге және ғылымға деген сенімін білдіреді», – деп атап өтті академик.

Іс-шараға Технологияларды коммерцияландыру және креативті индустрия орталығының жоба менеджері Эльвира Үмбетжанова, сондай-ақ факультет ұжымы қатысты.

Жұлдыз БЕКБАУОВА,
Қазақстан тарихы
кафедрасының оқытушысы

Скринингтік бағдарламаларды біле жүріңіз

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, жыл сайын 20 миллионға жуық адам қатерлі ісікке шалдығады. Ал 10 миллионнан астамы осы кеселден көз жұмады. Біздің елде де онкологиялық аурулардың көрсеткіші жоғары.

2023 жылғы деректерге сәйкес, елімізде жыл сайын 35-36 мыңға жуық жаңа онкологиялық жағдай тіркелді. Скрининг – бұл халықты алдын ала тексеріп, ауруды ерте кезеңде анықтауға мүмкіндік беретін профилактикалық шара. Онкологиялық ауруларды ерте анықтау емдеудің тиімділігін айтарлықтай арттырады және өлім-жітім көрсеткішін төмендетеді. Әсіресе қатерлі ісіктің кейбір түрлеріне, мысалы, сүт безі обы-

рына, жатыр мойны және тоқ ішек обырына қатысты скринингтің рөлі өте маңызды.

Қазақстанда онкологиялық ауруларды ерте анықтау мақсатында ұлттық скринингтік бағдарламалар жүргізіледі. Атап айтқанда: сүт безі обырына скрининг – 40-70 жас аралығындағы әйелдер үшін екі жылда бір рет маммография. Жатыр мойны обырына скрининг – 30-70 жас аралығындағы әйелдерге төрт жылда бір рет пап-тест (онкоцитологиялық зерттеу). Тоқ ішек обырына скрининг – 50-70 жас аралығындағы ерлер мен әйелдер үшін жасырын қанға нәжіс талдауы және қажет болған жағдайда колоноскопия.

Статистика және тиімділік. Соңғы жылдары Қазақстанда скринингтік бағдарламалар арқылы онкологиялық ауруларды ерте анықтау көрсеткіші арты. Мысалы, сүт безі обыры бойынша скрининг нәтижесінде 2023 жылы 2000-нан

астам әйелден аурудың бас-тапқы кезеңі анықталды. Ерте кезеңде анықталған науқастардың бесжылдық өмір сүру деңгейі 80 пайыздан асады, ал кеш анықталған кезде бұл көрсеткіш 30-40 пайызға дейін төмендейді.

Қорыта келе айтарымыз, скринингтік тексерулер онкологиялық ауруларды ерте анықтаудың және алдын алудың тиімді құралы болып саналады. Бұл тәсіл тұрғындар арасында салауатты өмір салтын насихаттаумен қатар, халықтың денсаулығын жақсартуға және өмір сүру ұзақтығын арттыруға септігін тигізеді. Сондықтан скринингтік бағдарламаларға қатысу әрбір азаматтың өз денсаулығына деген жауапкершілігі мен саналы көзқарасын көрсетеді.

Жадыра МОМЫНҚҰЛОВА,
Денсаулықты
ұйымдастыру және саясат
кафедрасының
1-курс докторанты

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Қайыржан ТӨРЕЖАН

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.